

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА І РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПЛАНУВАННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ МІСТ»

*(для слухачів другої вищої освіти спеціальності 7.092103 «Міське будівництво
та господарство» (МБГ))*

Програма і робоча програма навчальної дисципліни **«Планування та благоустрій міст»** (для слухачів другої вищої освіти спеціальності 7.092103 «Міське будівництво та господарство» (МБГ)). / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Т. О. Черноносова – Х.: ХНАМГ, 2011. – 22 с.

Укладач: ст. викладач кафедри містобудування Т. О. Черноносова

Затверджено на засіданні кафедри містобудування
протокол № 6 від 14 грудня 2010 р.

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ.....	4
1. Програма навчальної дисципліни.....	7
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни.....	7
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни.....	9
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги.....	11
1.4. Рекомендована основна навчальна література.....	12
1.5. Анотації дисципліни.....	12
2. Робоча програма навчальної дисципліни.....	14
2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи слухача	14
2.2. Зміст дисципліни.....	14
2.2.1. Розподіл часу за модулями і змістовними модулями.....	15
2.2.2. План лекційного курсу.....	16
2.2.3. План практичних занять.....	16
2.2.4. Індивідуальне завдання. Курсовий проект на тему «Інженерний благоустрій прибудинкових територій.....	17
2.3. Самостійна робота слухача.....	17
2.4. Засоби контролю та структура залікового кредиту.....	18
2.5. Інформаційно-методичне забезпечення.....	20

ВСТУП

Життя людини в місті пов'язано з різноманітною діяльністю і повинно забезпечуватися повноцінним культурно-побутовим та транспортним обслуговуванням, достатнім рівнем інженерного благоустрою.

В містобудуванні роботи щодо інженерного благоустрою займають значне місце. Вже в процесі проектування генерального плану міста, приміської зони, житлових районів, мікрорайонів, загальноміських та районних центрів, установ культурно-побутового обслуговування, а також промислових та комунально-складських зон повинні враховуватися вимоги інженерного та екологічного благоустрою.

Інженерний благоустрій міських територій – це комплекс заходів, покликаних створити сприятливі умови для життя і діяльності міського населення, нормальної і безперебійної роботи промислових підприємств, комунально-складських зон, міського транспорту та ін. Це має величезне значення для формування архітектурно-художніх, функціонально-планувальних, соціально-побутових, санітарно-гігієнічних і екологічних якостей міських територій у цілому й територій житлової забудови зокрема.

Дисципліна «Планування та благоустрій міст» є необхідною складовою фахової підготовки для кваліфікованого виконання професійних обов'язків фахівців зазначеної спеціальності й охоплює широке коло проблем проектування та будівництва основних елементів інженерного благоустрою міст.

Вивчення дисципліни передбачено протягом одного триместру після чи під час ознайомлення з гуманітарними, культурно-освітніми та природничо-науковими дисциплінами, на яких вона ґрунтується. У свою чергу, дана дисципліна є підставою загально-професійної підготовки і необхідна для засвоєння професійно-орієнтованих дисциплін.

Засвоєння теоретичних знань на лекціях та придбання навичок і умінь на практичних заняттях доповнюється самостійною роботою студентів, для чого передбачений окремий час, який збільшено відповідно до вимог Болонського процесу до якого Україна приєдналася у 2005 році.

Зауважимо, що з часу припинення існування СРСР і отримання Україною самостійності будівництво як галузь в цілому й зокрема інженерний благоустрій зазнали докорінних змін. Тому під час самостійної роботи над підручниками з даної дисципліни виданням до 1991 року необхідно користуватися з оглядом на лекції, в яких надаються необхідні коментарі, які відбивають сучасні зміни в науці і практиці, причетні до даної дисципліни і зазначеної спеціальності. Відповідно до цього підготовлено навчальний посібник, розроблено конспект лекцій, методичні вказівки щодо виконання практичних занять, курсового проекту та самостійної роботи з даної дисципліни, в яких містяться, зокрема, чинні на поточний час нормативні документи.

Програма навчальної дисципліни «Планування і благоустрій міст» розроблена на основі:

- Освітньо-кваліфікаційної характеристики підготовки бакалаврів – СВО ХНАМГ, напрям – Будівництво, спеціальності – Міське будівництво і господарство, 2007 р.
- Освітньо-кваліфікаційної характеристики підготовки спеціалістів – СВО ХНАМГ, напрям – Будівництво, спеціальності – Міське будівництво і господарство, 2007 р.
- Освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів – СВО ХНАМГ, напрям – Будівництво, спеціальності – Міське будівництво і господарство, 2007 р.

- Освітньо-професійної програми підготовки спеціалістів – СВО ХНАМГ, напрям – Будівництво, спеціальності – Міське будівництво і господарство, 2007 р.
- СВО ХНАМГ Навчальний план спеціальності 6.092100 – Міське будівництво і господарство, 2007 р.
- ХНАМГ. Посеместровий робочий план навчального процесу спеціаліста (програма другої вищої освіти). Напрямок підготовки 060101 – Будівництво, спеціальність 7.092103 – Міське будівництво та господарство, 2010.

1. ГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

Метою вивчення дисципліни є:

- засвоєння основ інженерного благоустрою міських територій різного призначення;
- підвищення комфортних умов проживання, роботи та відпочинку населення;
- вирішення інженерних питань щодо вертикального планування території, інженерних мереж та ін., ув'язуючи їх з питаннями поліпшення навколишнього середовища.

Основним завданням, що вирішується в процесі вивчення дисципліни, є теоретична та практична підготовка фахівця з підвищення рівня умов життєдіяльності міського населення і збереження природних умов на міських територіях, з урахуванням всіх нормативних вимог. При цьому вирішуються наступні питання:

- питання вертикального планування і водовідведення зливових вод (споруди відкритих і закритих водовідвідних пристроїв);
- улаштування проїзних і пішохідних доріг і алей;
- улаштування автостоянок і господарських майданчиків, майданчиків різного призначення;
- створення зелених насаджень різного функціонального призначення;
- спорудження малих водойм декоративного і спортивного призначення;
- благоустрій берегів річок і водойм;
- будівництво спортивних споруд;
- будівництво малих архітектурних форм;
- улаштування штучного освітлення вулиць, площ та інших територій міста;
- трасування підземних комунікацій і санітарне очищення міста.

Усі питання інженерного благоустрою повинні бути ув'язані з необхідністю збереження і поліпшення навколишнього середовища, розглядаються питання комфортності міського середовища, інсоляції території, боротьби із шумом та іншими негативними факторами.

Також розглядаються питання вибору типів покриття; благоустрою окремих елементів міста – територій житлових кварталів; садово-паркових територій, територій змішаної забудови; територій промислових підприємств, транспортних та інших підприємств; комунально-складських територій; заміських зон відпочинку; розплідників.

Предметом вивчення даної дисципліни є різні функціональні території, система зелених насаджень міста; обґрунтування проектних рішень з огляду збереження і поліпшення навколишнього середовища; техніко-економічні показники (ТЕП) проектних рішень.

Програма навчальної дисципліни складена відповідно до структурно-логічної схеми підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» та задач їх функціональної діяльності.

Навчальна дисципліна «Планування та благоустрій міст» належить до циклу дисциплін професійної та практичної підготовки студентів напряму 0921 «Будівництво» для спеціальності 092103 «Міське будівництво та господарство».

З огляду на те, що інженерний благоустрій територій – це завершальний етап у будівництві міста чи його окремих об'єктів від містобудівника потрібно не тільки знання містобудівної теорії і практики, але і знання всіх інженерних вимог до конструкцій, будівельних матеріалів, застосовуваним у будівництві, правил інженерної підготовки, охорони праці і навколишнього середовища та ін. Вивчення даної дисципліни безпосередньо спирається на знання отримані під час вивчення базових та професійно-практичних дисциплін таких як:

- *філософія* (у прикладах категорій і законів, що ілюструються розвитком садово-паркового мистецтва у системному підході);
- *фізика* (щодо природних і штучних дій на споруди та причетне до прикладних розділів з будівельної фізики: теплотехніки, природного освітлення, захисту від шуму, акустики);
- *хімія* (щодо природних і антропогенних впливів на конструкції будівель і споруд, застосовуваних будівельних матеріалів);
- *вища математика* (система координат, логарифмування тощо);
- *теоретична механіка* (зокрема, статично визначені та інші системи, їх стійкість, рухливість та ін.);
- *інженерна графіка* (проекції об'ємних фігур, їх перетинання, прив'язка до осей координат);
- *інженерна геологія* (види ґрунтів, їх класифікація і властивості);
- *опір матеріалів* (щодо характеру роботи балкових, рамних та ін. архітектурних конструкцій);
- *інженерна геодезія* (системи прив'язки, відмітки рельєфу, розміри кроків і прольотів між пікетами);
- *будівельне матеріалознавство* (сучасні будівельні матеріали, які застосовують у садово-парковому будівництві);
- *планування міст і транспорт* (системи розселення, функціональне зонування);
- *міська кліматологія* (вплив кліматичних особливостей на навколишнє середовище території міст);
- *урбаністика* (система забудови, щільність населення);
- *міський транспорт, вулиці та дороги* (транспортне обслуговування, класифікація міських вулиць і доріг);
- *комплексне освоєння та утримання міської забудови* (оцінювання, організація рельєфу при наявності негативних фізико-геологічних процесів – яруго утворення, підтоплення, затоплення);

- *екологія* (вплив природних та антропогенних факторів на навколишнє середовище, охорона навколишнього середовища);
- *основи менеджменту і маркетингу* (техніко-економічні показники);
- *садово-паркове та ландшафтне будівництво* (принципи ландшафтно-архітектури, питання озеленення територій, малі архітектурні форми та ін.).

На знання отримані під час вивчення даної дисципліни спирається вивчення таких дисциплін як:

- *інженерний благоустрій територій великих міст* (питання вертикального планування, які вирішуються інженерним благоустроєм, зовнішній благоустрій, екологічний благоустрій, прийоми озеленення, заходи щодо поліпшення навколишнього середовища та ін.);

- *реконструкція житлових територій* (питання інженерного забезпечення житлових територій; соціально-побутового благоустрою; зовнішнього благоустрою; екологічного благоустрою);

- *основи економічної теорії* (порівняльна вартість проектних рішень, їх частин або окремих конструкцій);

- *техніко-економічні обґрунтування в містобудівництві.*

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. Планування та благоустрій міст (3 кредити/108 годин)

ЗМ. 1.1. Планування міста

Вступ

Визначення курсу, його склад, зв'язок з іншими дисциплінами. Цілі та завдання планування та благоустрою міських територій. Основні тенденції містобудівництва в галузі інженерного благоустрою територій.

Тема 1. Територіальні потреби і проблеми організації міст

Основні природні фактори, що впливають на вибір території для населеного місця: кліматичні умови в сполученні з зеленими насадженнями; рельєф; гідрологія; інженерно-геологічні умови. Визначення макроклімату і мікроклімату. Характеристика природних умов території за ступенем придатності для житлового, громадського, промислового та сільськогосподарського будівництва.

Типологія та класифікація населених місць. Критерії класифікації населених місць. Економічна база перспективного розвитку міст та визначення чисельності населення. Тенденції розвитку міст.

Тема 2. Планувальна організація міста

Основні функціональні зони міста. Сутність зонування міських територій. Структура міських територій. Основні питання планувальної структури міста. Форми розвитку плану міста.

Тема 3. Вулична мережа

Класифікація міських вулиць, доріг. Планувальні схеми вуличної мережі міста. Структура вулично-дорожньої мережі

ЗМ. 1.2. Благоустрій міст

Тема 4. Екологічний благоустрій міських територій

Охорона навколишнього середовища. Заходи щодо охорони та покращення навколишнього середовища міста.

Шум у місті. Природа звуку, його властивості. Норми шуму на території різних функціональних зон міста. Методи вимірювання шуму. Побудова карти шуму. Містобудівні заходи для захисту міської території від шуму.

Інсоляція міських територій. Фактори, що впливають на інсоляцію території. Норми інсоляційного режиму. Побудова карти інсоляцій.

Мікроклімат міських територій. Визначення показника комфортності міського середовища.

Тема 5. Вертикальне планування, як елемент інженерного благоустрою міських територій

Основні задачі вертикального планування територій. Заходи часткового рішення завдань вертикального планування та елементи і споруди, що використовуються в інженерному благоустрої. Зберігання зелених насаджень та інженерних мереж при вертикальному плануванні території, що благоустроюється.

Тема 6. Загальні відомості про підземні мережі

Загальні відомості про підземні мережі Розташування підземних мереж на вулицях, жилих територіях, бульварах, парках та інших територіях, що благоустроюються. Поливальний водопровід. Системи, пристрої, норми споживання води на поливання зелених насаджень.

Тема 7. Освітлення міських територій

Освітлення міських територій. Нормування освітлення, типи, форми джерел світла, типи схем освітлення міських територій.

Тема 8. Комплексний благоустрій міських територій

Планувальне та конструктивне рішення проїздів і пішохідних зв'язків. Улаштування автостоянок.

Планувальне та конструктивне рішення майданчиків різного призначення.

Комплексний благоустрій території дитячих установ та учбових закладів.

Комплексний благоустрій території промислових та санітарно-складських територій.

Тема 9. Малі архітектурні форми житлових територій

Малі архітектурні форми. Їх класифікація і роль в інженерному благоустрою. Розташування, конструкції та матеріали. Проблеми малих архітектурних форм.

Тема 10. Питання економіки зеленого будівництва міських територій

Основні питання економіки, які вирішуються при благоустрої та озелененні територій населених міст. Техніко-економічні показники. Містобудівне обґрунтування проектних рішень.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння (за рівнями сформованості) та знання	Типові задачі діяльності, у яких використовуються вміння та знання	Виробничі та соціальні функції, до яких відносяться типові задачі діяльності
<p>Робити необхідні розрахунки.</p> <p>Знаходити оптимальне архітектур-но-планувальне рішення території, спираючись на основні принципи ландшафтної архітектури, правила та норми містобудівного характеру.</p> <p>Знати правове забезпечення та регулювання містобудівних процесів.</p> <p>Вміти обґрунтовувати рішення з точки зору забезпечення потрібних умов комфортності міського середовища різних функціональних зон територій населеного міста.</p> <p>Знати основні теоретичні висновки і суть інженерних проблем в організації комфортних умов праці та відпочинку населення міста.</p> <p>Застосувати спеціальні засоби вертикального планування в благоустрої міської території;</p> <p>Впроваджувати містобудівні проекти благоустрою та експлуатації територій в містобудівну документацію.</p> <p>Знати соціальні, естетичні, техніко-економічні основи проектування елементів благоустрою міських територій.</p> <p>Проведення патентного пошуку і літературного огляду.</p> <p>Планування, проведення та обробка результатів дослідницької роботи.</p> <p>Впровадження науково-дослідницьких розробок в виробництво.</p>	<p>Розробка проектів генеральних планів забудови міст, транспортної інфраструктури, інженерної підготовки та благоустрою територій.</p> <p>Застосування спеціальних засобів вертикального планування в благоустрої міської території</p> <p>На основі принципів ландшафтної архітектури, правил та норм містобудівного характеру запропонувати і обґрунтувати планувальне рішення благоустрою житлової території</p> <p>Вміти скласти проектний баланс і техніко-економічні показники території, що озеленяється.</p> <p>Розробка простіших конструкцій малих архітектурних форм.</p> <p>Експлуатація інфраструктури міського середовища.</p> <p>Розробка технічної документації</p> <p>Впровадження проектних рішень</p> <p>Виконання науково-дослідних робіт</p>	<p>Проектна</p> <p>Технологічна</p> <p>Експлуатаційна</p> <p>Методична та прогностична</p> <p>Впровадницька</p> <p>Дослідницька</p>

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. ДБН 360-92*. Державні будівельні норми України. Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень.-К., 1992.
2. Бакутис В.Э. Инженерное благоустройство городских территорий. - М.: Стройиздат, 1979.
3. Горохов В.А., Расторгуев О.С.. Инженерное благоустройство городских территорий и населенных мест.- М.: Стройиздат, 1994.
4. Пономарев И.П. Инженерное благоустройство городских территорий.- Киев: УМК ВО. 1989.
5. Теодоровский В.С. Озеленение населенных мест. - М.: МГУЛ, 1984.
6. Озеленение городов. Сборник. - Киев: Будівельник.
7. Безлюбченко О.С., Гордієнко С.М., Завальний О.В. Планування міст і транспорт. – Харків: ХНАМГ, 2009.

1.5. Анотації дисципліни

Анотація програми навчальної дисципліни «Планування та благоустрій міст»

Напрямок: 060101 – Будівництво, **спеціальність:** 7.092103 - Міське будівництво і господарство (МБГ).

Курс другий; **триместр:** п'ятий.

Обсяг навчального часу: загальний обсяг – 3 кредити/108 годин, в т.ч. лекції – 10 год., практичні заняття – 8 год.; самостійна робота – 90 год.

Форми контролю: атестація за змістовими модулями; виконання курсового проекту; іспит.

Мета та завдання вивчення дисципліни: засвоєння основ планування та інженерного благоустрою міських територій різного призначення, підвищення комфортних умов проживання, праці та відпочинку населення, вирішення інженерних питань щодо вертикального планування території, інженерних мереж та ін., пов'язуючи з питаннями поліпшення навколишнього середовища.

Предмет вивчення у дисципліні: різні функціональні території, система зелених насаджень міста; обґрунтування проектних рішень з погляду збереження і поліпшення навколишнього середовища; техніко-економічні показники (ТЕП) проектних рішень.

Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. Планування та благоустрій міст (3 кредити/108 годин)

ЗМ 1.1. Планування міста (1,0 кредит)

ЗМ 1.2 Благоустрій міст (2,0 кредити)

Аннотация программы учебной дисциплины
«Планировка и благоустройство городов»

Направление: 060101 – Строительство, **специальность: 7.092103** – Городское строительство и хозяйство (ГСХ).

Курс второй; **триместр:** пятый.

Объем учебного времени: общий объем – 3 кредита/108 часов, в т.ч. лекции – 10 час., практические занятия – 8 час.; самостоятельная работа – 90 час.

Формы контроля: аттестация по содержательным модулям; выполнение курсового проекта; экзамен.

Цели и задачи изучения дисциплины: овладение основами планировки и инженерного благоустройства городских территорий различного назначения, повышение комфортных условий проживания, работы и отдыха населения, решение инженерных вопросов, касающихся вертикальной планировки территории, инженерных сетей и др., увязывая их с вопросами улучшения окружающей среды.

Предмет изучения дисциплины: различные функциональные территории, система зеленых насаждений города; обоснование проектных решений с учетом сохранения и улучшения окружающей среды; технико-экономические показатели (ТЭП) проектных решений.

Информационный объем (содержание) дисциплины

Модуль 1. Планировка и благоустройство городов (3 кредита/108 часов)

СМ 1.1. Планировка города (1,0 кредит)

СМ 1.2. Благоустройство городов (2,0 кредита)

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи слухача

Таблиця 2.1 - Загальний обсяг навчальної роботи слухача за освітньо-кваліфікаційними рівнями

Спеціальність, спеціалізація (шифр, аббревіатура)	Освітньо-кваліфікаційний рівень (бакалавр, спеціаліст, магістр)	Дата затвердження ректором робочого навчального плану	Статус дисципліни	Всього кредит/годин
Міське будівництво та господарство (7.092103, МБГ)	Спеціаліст	2010 р.	Н	3 кредити/108 годин

Таблиця 2.2 - Розподіл обсягу навчальної роботи слухача за посеместровим робочим планом навчального процесу спеціаліста (програма другої вищої освіти)

Спеціальність, спеціалізація (шифр, аббревіатура)	Всього кредит/годин	Тримістр(и)	Години								Екзамен (тримістр)	Залік (тримістр)
			Аудиторні	у тому числі			Самостійна робота	у тому числі				
				Лекції	Практичні, семінари	Лабораторні		Кон. роб.	КП/КР	РГР		
Міське будівництво та господарство (7.0921030, МБГ)	3/108	5	18	10	8	-	90	-	40	-	5	-

2.2. Зміст дисципліни

Модуль 1. Планування і благоустрій міст (3 кредити/108 годин)

Змістовні модулі (ЗМ):

ЗМ 1.1. Планування міста (1,0 кредит)

Навчальні елементи:

- Основні поняття й терміни;
- Основні природні фактори, що впливають на вибір території для населеного міста. Їх характеристика, класифікація;
- Типологія та класифікація населених місць;
- Функціональні зони міста;
- Планувальна структура міста;

- Класифікація міських вулиць, доріг;
- Структура вулично-дорожньої мережі

ЗМ 1.2. Благоустрій міст (2 кредити)

Навчальні елементи:

- Джерела шуму в місті, норми шуму на території різних функціональних зон міста, містобудівні заходи для захисту міської території від шуму;
- Фактори, що впливають на інсоляцію територій. Норми інсоляційного режиму.
- Заходи часткового рішення завдань вертикального планування та елементи і споруди, які використовуються в інженерному благоустрої;
- Розташування підземних мереж на вулицях, жилих територіях, бульварах, парках та інших територіях, що благоустроюються;
- Системи і пристрої поливального водопроводу, норми споживання води на поливання зелених насаджень;
- Нормування освітлення, типи схем освітлення міських територій.
- Планувальне та конструктивне рішення проїздів;
- Планувальне та конструктивне рішення автостоянок.
- Розташування, розрахунок, конструктивні рішення та обладнання господарчих майданчиків;
- Улаштування та обладнання майданчиків різного призначення;
- Основні вимоги до благоустрою дитячих установ та учбових закладів;
- Основні вимоги до благоустрою промислових та санітарно-складських територій;
- Класифікація і роль в інженерному благоустрою малих архітектурних форм;
- Проблеми малих архітектурних форм.
- Техніко-економічні показники, щодо благоустрою території;
- Витрати на озеленення в балансі витрат на будівництво;
- Економія труда і коштів.

2.2.1. Розподіл часу за модулями і змістовними модулями

Таблиця 2.3 - Розподіл часу за модулями і змістовними модулями та формами навчальної роботи слухача

Модулі (триместри) та змістовні модулі	Всього кредит/ годин	Обсяг у годинах			
		Л	П	Лз	СРС
Модуль 1. Планування і благоустрій міст (5 триместр)	3/108	10	8	-	90 (в т.ч. 40 годин к/п)
ЗМ.1.1. Планування міста	1,0/36	2	2	-	30
ЗМ.1.4. Благоустрій міст	2,0/72	8	6	-	60

2.2.2. План лекційного курсу

Таблиця 2.4 – План лекційного курсу

Зміст	Кількість годин за спеціальностями, спеціалізаціями (шифр, аббревіатура)
	7.092103, МБГ
Вступ	0,5
Тема 1. Територіальні потреби і проблеми організації міст	0,5
Тема 2. Планувальна організація міста	0,5
Тема 3. Вулична мережа	0,5
Тема 4. Екологічний благоустрій міських територій	1,0
Тема 5. Вертикальне планування, як елемент інженерного благоустрою міських територій	1,0
Тема 6. Загальні відомості про підземні мережі	0,5
Тема 7. Освітлення міських територій	0,5
Тема 8. Комплексний благоустрій міських територій	4,0
Тема 9. Малі архітектурні форми житлових територій	0,5
Тема 10. Питання економіки зеленого будівництва міських територій	0,5
Разом	10,0

2.2.3. План практичних занять

Таблиця 2.5 – План практичних занять

Зміст	Кількість годин за спеціальностями, спеціалізаціями (шифр, аббревіатура)
	7.092103, МБГ
1. Побудова карти шуму для групи житлових будинків	3,0
3. Визначення комфортних умов по шумам. Проектування і розрахунок шумозахисних насаджень	1,0
4. Побудова карти інсоляції	2,0
7. Розрахунок комфортності міського середовища на майданчиках відпочинку	0,5
8. Підбір дерево-чагарникових порід для озеленення жилих територій. Приклади озеленення територій	0,5
9. Вирішення схеми інженерних мереж території, що благоустроюється	0,5
10. Розрахунок кошторису благоустрою	0,5
РАЗОМ	8,0

2.2.4. Індивідуальне завдання

Курсовий проект на тему: «Інженерний благоустрій прибудинкових територій»

Курсовий проект на тему „Інженерний благоустрій прибудинкових територій” виконується слухачами спеціальності «Міське будівництво та господарство» і складається з графічної частини та пояснювальної записки.

Графічна частина виконується в туші з відмивкою фарбами на ватмані формату А-1 (594x841 мм) в масштабі 1:500. На кресленні повинно бути показано:

- ситуаційний план (план існуючого розташування) розміщення групи житлових будинків в кварталі (1,5 години);
- генеральний план в масштабі 1:500 з позначеннями мереж ділянки, що проектується, горизонталей, алей, доріжок, майданчиків, споруд, водних обладнань, а також дерев, чагарників та квіткових насаджень (15 годин);
- плани траси поливного водопроводу, каналізації та зовнішнього електроосвітлення (2 години);
- типові поперечні профілі алей та доріжок в масштабі 1:100 (1:200) з вказівкою всіх елементів інженерного обладнання (1,5 годин);
- деталі конструкцій дорожнього одягу алей, спортивних майданчиків в масштабі 1:20 (1,5 години);
- асортимент дерев та чагарників, які вжиті для озеленення групи житлових будинків (1,5 години);
- баланс території (1,5 години);
- техніко-економічні показники (1,5 години);

Графічне оформлення і захист курсового проекту (8 годин)

Пояснювальна записка повинна мати 15-20 аркушів рукописного тексту, мають бути всі необхідні розрахунки, опис планувального рішення території, відомість малих архітектурних форм та обладнання майданчиків, асортимент дерев та чагарників, які вжиті для озеленення території групи житлових будинків, аналіз комфортності навколишнього середовища, баланс території, техніко-економічні показники (6 години).

Разом – 40 годин

2.3. Самостійна навчальна робота слухача

Для опанування матеріалу дисципліни «Планування та благоустрій міст» крім аудиторної роботи (лекції, практичні заняття) значна увага приділяється самостійній роботі. Самостійна робота слухача (СРС) складається:

- з роботи над підручниками, з довідниковими матеріалами та вивчення додаткової літератури за темами лекцій, практичних занять;
- підготовки до практичних занять;
- підготовки до проміжного та підсумкового контролю;
- виконання курсового проекту.

Все це супроводжується консультаціями викладачів з теоретичних і практичних питань.

Перелік питань для самостійної роботи

1. Основні природні фактори, які впливають на вибір території для населеного місця: кліматичні умови в сполученні з зеленими насадженнями; рельєф; гідрологія; інженерно-геологічні умови - 2 години.

2. Навколишнє середовище міста. Природні фактори. Класифікація природних ресурсів - 2 години.

3. Природа звуку, його властивості - 2 години.

4. Містобудівні заходи для захисту міської території від шуму - 4 години.

5. Інсоляція міських територій. Фактори, які впливають на інсоляцію територій – 2 години.

6. Основні задачі вертикального планування територій –2 години.

7. Загальні відомості про підземні мережі – 2 години.

8. Розташування підземних мереж на вулицях, жилих територіях, бульварах, парках та інших територіях, що благоустроюються - 2 години.

9. Системи, пристрої, норми споживання води на поливання зелених насаджень – 2 години.

10. Освітлення міських територій – 2 години.

11. Визначення мережі вулиць і доріг. Класифікація вулиць і доріг - 2 години.

12. Щільність мережі магістральних вулиць і доріг, пішохідна доступність зупинок масового пасажирського транспорту - 2 години.

13. Конструкції і одяг алей, доріжок: класифікація алей та доріжок; улаштування покриття алей та доріжок - 2 години.

14. Загальна потреба в автостоянках і гаражах - 2 години.

15. Комплексний благоустрій житлових територій – 8 годин.

16. Комплексний благоустрій дитячих установ та учбових закладів – 1 години.

17. Комплексний благоустрій промислових та санітарно-складських територій – 1 година.

18. Вимоги до озеленення територій міст. Підбір та асортимент деревинно-чагарникових рослин – 4 години.

19. Обладнання майданчиків різного призначення – 4 години.

20. Питання економіки зеленого будівництва міських територій – 2 години.

21. Ескизування, оформлення і захист курсового проекту - 40 годин.

Всього –90 годин

2.4. Засоби контролю та структура залікового кредиту

Система оцінювання знань, вмінь і навичок слухачів передбачає оцінювання всіх форм вивчення дисципліни.

Таблиця 2.6 – Засоби контролю та структура залікового кредиту

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо) та їх стислий зміст	Розподіл балів, %
Модуль 1. Планування і благоустрій міст	
1. Поточний контроль за змістовними модулями	60%
<i>ЗМ 1.1. Планування міста</i>	<i>10%</i>
<i>ЗМ 1.4 Благоустрій міст</i>	<i>20%</i>
2. Поетапне оцінювання виконання та захист курсового проекту	30%
3. Підсумковий контроль. Екзамен у письмовій формі або підсумковий тест	40%
Всього за Модулем 1	100%

Контроль знань і вмінь слухачів здійснюється згідно з методикою модульно-рейтингової системи. Поточний контроль здійснюється під час проведення лекцій, практичних занять та виконання курсового проекту. Метою такого контролю є перевірка засвоєння тем лекцій та рівня підготовленості слухача до виконання конкретної роботи. Контрольні роботи проводяться за всіма змістовними модулями у формі тестування. Тести складаються з питань лекційного матеріалу і самостійної роботи, об'єм відповіді зараховується в балах. Окремо враховується в балах повнота, якість і вчасність виконання практичних завдань. Виконання курсового проекту оцінюється поетапно. Закінчений курсовий проект слухач захищає, за що отримує оцінку, яка враховує бали отримані при поетапному оцінюванні.

Критеріями оцінювання всіх форм вивчення дисципліни є:

- ступінь засвоєння, розуміння матеріалу, використання сучасної літератури з поставлених питань;
- уміння поєднувати теорію з практикою, вміння обґрунтувати прийняті рішення;
- вміння логічно і узагальнено викладати матеріал в письмових роботах, робити висновки.

Врешті підсумковою кількістю балів визначається рейтинг студента.

Підсумковий контроль за модулем здійснюється у формі екзамену або підсумкового тестування.

Умовою допуску до екзамену або підсумкового тесту є:

- сума накопичення балів за змістовними модулями (не менше 51%);
- захист курсового проекту з отриманням позитивної оцінки.

Екзамен – проводиться в письмовій формі за екзаменаційними білетами або за тестами. Екзаменаційний білет складається з 2 питань теоретичного матеріалу, та 1 практичного завдання (рішення задачі). За кожну правильну відповідь з теоретичного матеріалу студент отримує 10%, а за вирішення задачі 20%. Підсумковий тест складається з тестових питань різного рівня складності. Всі питання оцінюються в балах, які перераховуються на відсотки. Загальна сума балів за підсумковим модулем складає 40%. Зміст екзаменаційних білетів (підсумкових тестів) затверджується на засіданні кафедри.

Підсумкову оцінку з дисципліни виставляють в національній системі оцінювання результатів навчання і в системі ECTS згідно з методикою переведення показників успішності знань слухачів академії в систему оцінювання за шкалою ECTS (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 - Шкала оцінювання навчальних досягнень слухачів другої вищої освіти (для модульно-рейтингового контролю)

% набраних балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
Більше 90-100 включно	Відмінно	A
Більше 80-90 включно	Добре	B
Більше 70-80 включно		C
Більше 60-70 включно	Задовільно	D
Більше 50-60 включно		E
Більше 25-50 включно	Незадовільно з можливістю повторного складання	FX
Від 0-25 включно	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

2.5. Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ, де застосовується
1	2
1. Основна література (підручники, навчальні посібники, інші видання)	
1. ДБН 360-92*. Державні будівельні норми України. Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень.-К., 1992.	ЗМ. 1.1, ЗМ. 1.2, ЗМ. 1.3, ЗМ. 1.4, ЗМ. 1.5
2. Горохов В.А., Расторгуев О.С.. Инженерное благоустройство городских территорий и населенных мест.- М.: Стройиздат, 1994.	ЗМ. 1.1 (тема 1), ЗМ. 1.2 (теми 7,8,9), ЗМ. 1.3 (теми 10,11), ЗМ.1.4 (теми 12,13)
3. Миловидов Н.Н. и др. Реконструкция жилой застройки.- М.: Высшая школа, 1980	ЗМ. 1.1 (теми 1,2,3,4,5)
Бібліографічні описи, Інтернет адреси	
2. Додаткові джерела	
1. Бакутис В.Э. Инженерное благоустройство городских территорий. - М.: Стройиздат, 1979.	ЗМ. 1.1 (тем 1,2,3,4,6), ЗМ.1.2 (теми 7,8), ЗМ. 1.3 (тема 11)
2. Гостев В.Ф.. Проектирование садов и парков.- М.: Стройиздат, 1991.	ЗМ. 1.1 (тема 1), ЗМ. 1.2 (тема 9), ЗМ. 1.3 (тема 10)
3. Озеленение городов. Сборник.- Киев: Будівельник, 1966.	ЗМ. 1.1, ЗМ. 1.2, ЗМ. 1.3, ЗМ. 1.4, ЗМ. 1.5
4. Пономарев И.П. Инженерное благоустройство городских территорий.- Киев: УМК ВО. 1989.	ЗМ. 1.1, ЗМ. 1.2 (теми 7-8)

1	2
5. Жирнов А.Д. Будівництво і експлуатація садово-паркових об'єктів. Навчальний посібник для курсового та дипломного проектування.- Львів, 1999.	ЗМ. 1.3 (тема 11) ЗМ. 1.4 (тема 12)
6. Теодоровский В.С. Озеленение населенных мест.- М.: МГУЛ, 1984.	ЗМ. 1.4 (тема 12)
7. Братина В.Н., Белова З.Н., Сидоренко В.М. Вертикальное озеленение зданий и сооружений.- К.: Будівельник, 1980.	ЗМ. 1.4 (тема 12)
3. Методичне забезпечення (Реєстри методичних вказівок, планів семінарських занять, інструкцій до лабораторних робіт, комп'ютерних програм, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо)	
1. Програма навчальної дисципліни «Планування і благоустрій міст»	При розробці робочої навчальної програми дисципліни
2. Методичні вказівки до виконання курсового проекту “Інженерний благоустрій прибудинкових територій” (для студентів 4 курсу і заочної форм навчання спеціальності 6.092103 – “Міське будівництво та господарство”. – Харків, ХДАМГ, 2009	Курсовий проект, самостійна робота
3. Методичні вказівки до виконання практичних занять і самостійної роботи з дисципліни «Планування і благоустрій міст» (для студентів 4 курсу всіх форм навчання спеціальності 6.092103 – Міське будівництво та господарство».- Харків: ХНАМГ, 2009	Практичні заняття, самостійна робота
4. Демонстраційний матеріал, схеми, слайди	Лекції
5. Персональні комп'ютери типу RI, IBM	Курсовий проект, практичні заняття, самостійна робота
6. Програмне забезпечення: WORD, EXEL, AUTOCAD, POTOSHOP, COROL	Курсовий проект, практичні заняття, самостійна робота
4. Internet ресурси	
1. Цифровий репозиторій ХНАМГ //www/ksame/ua	ЗМ.1.1, ЗМ.1.2, 1.3, 1.4, 1.5, практичні заняття, КП, СРС

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма і робоча програма навчальної дисципліни
«Планування та благоустрій міст» (для слухачів другої вищої освіти
спеціальності 7.092103 «Міське будівництво та господарство» (МБГ)).

Укладач: **ЧЕРНОСОВА** Тетяна Олександрівна

Комп'ютерне верстання: *Н.М. Колісник*

План 2011, поз. 49 Р

Підп. до друку 25.03.2011р.

Друк на ризографі

Тираж 10 пр.

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 1,2

Зам. № 7140

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК №4064 від 12.05.2011 р.